

ŁUKASZ SKONECZNY

ORCID: 0000-0003-1612-0915

BOGUSŁAW CACKO

ORCID: 0000-0002-6496-7005

DOI: 10.4467/20801335PBW.21.023.14300

***Sharp power* – wprowadzenie do problematyki**

Od czasu powstania pierwszych greckich polis wspólnoty polityczne szukały skutecznych narzędzi oddziaływania zarówno na swoich wrogów, jak i sojuszników. Efektem tych wielowiekowych doświadczeń jest powstanie wielu wzorców potęgi państwa w relacjach z innymi podmiotami na arenie międzynarodowej. W niniejszym artykule skupiono się na przedstawieniu jej nowego rodzaju, jakim jest *sharp power*¹. Podjęto próbę zdefiniowania tego zjawiska, przedstawienia jego charakterystycznych przejawów oraz zaproponowano metody minimalizowania jego negatywnych skutków dla bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej.

Przeprowadzona przez autorów analiza problematyki dotyczącej potęgi państwa i różnych jej form pozwala postawić hipotezę, że obecnie jesteśmy świadkami kształtowania się kolejnego rodzaju oddziaływania reżimów politycznych na podmioty stosunków międzynarodowych, łączącego w sobie elementy przymusu i manipulacji. Nie można go zaszeregować w znanych dotychczas kategoriach *hard*, *soft* i *smart power*.

Istnieje wiele różnych definicji potęgi państwa². Za klasyczną uznaje się definicję autorstwa Johna G. Stoessingera. Według amerykańskiego badacza to pojęcie oznacza (...) *zdolność państwa do użycia swoich materiałów (...) w sposób, który wpłynie na zachowanie innych państw*³. Taki sposób rozumienia, pomimo swojej ogólności,

---

¹ Wszystkie wyrazy i zwroty obcojęzyczne w artykule pochodzą z języka angielskiego, dlatego Redakcja nie podaje za każdym razem tej informacji (przyp. red.).

² W artykule autorzy nie analizują dotychczasowego dorobku w zakresie teorii dotyczących potęgi państwa i jej różnych form. Prezentują jedynie teorie najbardziej reprezentatywne.

³ J.G. Stoessinger, *The Might of Nation. World Politics in Our Times*, New York 1969, s. 26–27. Tłumaczenia w tekście pochodzą od autorów artykułu (przyp. red.).

wskazuje na konieczność dysponowania przez elity polityczne zapleczem gospodarczym, ideologicznym lub kulturowym, które będzie stanowiło fundament efektywnego oddziaływania na inne państwa. Jednocześnie autor wspomnianej definicji zakłada konieczność posiadania przez decydentów pogłębionej wiedzy na temat możliwości wpływania na aktywność innych podmiotów stosunków międzynarodowych. Warto zaznaczyć, że Stoessinger nie doprecyzował, jakie konkretnie elementy kryją się pod pojęciem „materiałów wpływających na inne państwo”. Ten brak precyzji spowodował, że w literaturze przedmiotu upowszechniły się terminy „*soft power*” oraz „*hard power*”. Ich twórcą jest Amerykanin Joseph S. Nye, autor licznych publikacji z zakresu bezpieczeństwa i polityki międzynarodowej. Koncepcja *soft power* miała być odpowiedzią państw Zachodu na zagrożenie militarne ze strony ZSRR. Amerykański uczyony doszedł do wniosku, modyfikując wcześniejszą myśl Zbigniewa Brzezińskiego, który porównał politykę międzypaństwową do gry w szachy⁴, że rywalizacja na arenie międzynarodowej jest obecnie prowadzona równolegle na trzech płaszczyznach. Są nimi: siła wojskowa, potęga ekonomiczna oraz *soft power*, czyli zdolność kształtowania preferencji innych podmiotów stosunków międzynarodowych⁵. Posługiwanie się miękką siłą jest utożsamiane głównie z państwami demokratycznymi. W uproszczeniu polega to na zachęcaniu – przy użyciu perswazji – uczestników relacji międzypaństwowych do akceptacji działań danego kraju. Według Nye’a głównymi źródłami *soft power* są trzy rodzaje zasobów każdego państwa: kulturowe, związane z jego wartościami politycznymi i z realizowaną przez nie polityką zagraniczną⁶. Czynniki kulturowy łączy się w tym przypadku z atrakcyjnością kultury danego kraju, przejawiającą się m.in. w wyznawanych i promowanych wartościach uniwersalnych. Nie oznacza to jednak, że można stawiać znak równości między miękką siłą a kulturą masową, będącą jedną z możliwych dróg transmisji idei. Z tego względu ten aspekt oddziaływania powinien być rozpatrywany szerzej i obejmować np. wymianę naukową czy współpracę biznesową⁷. W odniesieniu do dwóch pozostałych elementów *soft power* Nye pisał: (...) *polityka krajowa lub zagraniczna, jeśli jest pełna hipokryzji, arogancka, nie uwzględnia opinii innych albo opiera się na wąskim podejściu do narodowego interesu, może osłabić soft power. (...) Rząd swoim przykładem może przyciągać lub odstręczać*⁸. Należy jednak podkreślić, że ewentualne próby przejęcia przez reżim polityczny pełnej kontroli nad *soft power* będą napotykać – zwłaszcza w demokracji liberalnej – poważne przeszkody. Wynika to z tego, że duża część miękkiej siły jest rozproszona między różnego rodzaju

⁴ Zob. Z. Brzeziński, *The Grand Chessboard: American Primacy And Its Geostrategic Imperatives*, New York 1997.

⁵ J.S. Nye Jr., *Soft Power. Jak osiągnąć sukces w polityce światowej*, Warszawa 2007, s. 33–34.

⁶ Tamże, s. 40.

⁷ Tamże, s. 41.

⁸ Tamże, s. 43–44.

podmiotami społecznymi (media, organizacje pozarządowe, przemysł rozrywkowy, środowiska artystyczne itd.), pozostającymi poza zasięgiem władz⁹.

Przeciwieństwem strategii *soft power* jest *hard power*. Nye określił twardą siłę jako potencjał wynikający z czynników geopolitycznych oraz ekonomicznych¹⁰. Koncentruje się on na stosowaniu zachęt oraz gróźb użycia siły w relacjach międzypaństwowych. W tej strategii nie ma zatem mowy o pośrednim oddziaływaniu za pomocą kultury czy wartości, chodzi natomiast o wywieranie faktycznego wpływu na innych. Z tego powodu *hard power* pozostaje głównie domeną reżimów autorytarnych, których rozwiązania instytucjonalno-prawne oraz promowane wartości nie są atrakcyjne dla pozostałych państw. Należy również zaznaczyć, że *soft power* i *hard power* czasami wzmacniają się wzajemnie, a niekiedy ze sobą kolidują. Nie można jednak jednoznacznie wskazać, które z wymienionych podejść jest bardziej efektywne. Analizując te zagadnienia, Nye postawił tezę o możliwości łączenia skuteczności działań na arenie międzynarodowej z umiejętnością czerpania korzyści zarówno z jednej, jak i z drugiej strategii. Rezultatem tego podejścia było powstanie koncepcji *smart power*.

Smart power należy rozumieć jako efektywne zintegrowanie elementów miękkiej i twardej siły¹¹. Ta strategia wymaga od decydentów umiejętności zręcznego posługiwania się dostępnymi instrumentami polityki zagranicznej, dostosowanymi zarówno do zaistniałej sytuacji międzynarodowej, jak i posiadanych możliwości działania. Dotyczy to zwłaszcza zdolności adaptacji do bieżących wydarzeń, koordynacji działań między poszczególnymi instytucjami państwowymi (w tym wyraźnego rozgraniczenia ich kompetencji), istnienia sprawnego obiegu informacji oraz odpowiednich procedur reagowania na potencjalne problemy¹².

Czym jest *sharp power*?

Zakończenie zimnej wojny, a przede wszystkim konflikt ukraiński rozpoczęty w 2014 r. ujawniły nowy trend w metodach i środkach stosowanych przez państwa w celu realizacji swoich interesów w środowisku międzynarodowym. Tych działań nie dało się zaklasyfikować do tradycyjnie rozumianych strategii *hard power* i *soft power*. Jako pierwsi zwrócili na to uwagę w 2017 r. amerykańscy badacze Christopher Walker i Jessica Ludwig w artykule *The Meaning of Sharp Power. How Authoritarian States Project Influence*¹³. W swojej

⁹ Tamże, s. 44.

¹⁰ Tamże, s. 34.

¹¹ CSIS Commission on Smart Power: A Smarter, More Secure America, R.L. Armitage, J.S. Nye Jr. (red.), Washington 2007, s. 7.

¹² J. Sadłocha, *Pomiędzy miękką a twardą siłą: smart power*, „Wrocławskie Studia Politologiczne” 2012, t. 13, s. 38–40.

¹³ Ch. Walker, J. Ludwig, *The Meaning of Sharp Power. How Authoritarian States Project Influence*, „Foreign Affairs”, 16 XI 2017 r., [foreignaffairs.com/articles/china/2017-11-16/meaning-sharp-power](https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2017-11-16/meaning-sharp-power) [dostęp: 14 VI 2021].

publikacji wskazali oni na rosnącą aktywność państw autorytarnych na arenie międzynarodowej, która odbiega od działań dotychczas określanych przez kraje zachodnie jako elementy miękkiej siły. Jej celem nie jest zwiększenie atrakcyjności własnego wizerunku, tylko manipulowanie nastrojami społecznymi – zwłaszcza w obrębie postrzegania wartości charakterystycznych dla demokratycznego państwa prawa. W odniesieniu do tych działań amerykańscy badacze użyli terminu *sharp power*, mającego oznaczać penetrowanie przestrzeni informacyjnej i środowiska politycznego wybranego kraju w celu zdyskredytowania go w oczach krajowej i zagranicznej opinii publicznej (w oryginale: *Authoritarian influence efforts are „sharp” in the sense that they pierce, penetrate, or perforate the political and information environments in the targeted countries*)¹⁴. W ocenie autorów omawianego artykułu przykładami reżimów autorytarnych stosujących *sharp power* są Federacja Rosyjska i Chińska Republika Ludowa. Celem ich aktywności nie jest „zdobycie umysłów i serc”, lecz wywoływanie lub podsycanie animozji wśród obywateli państw zachodnich. Jednocześnie Walker i Ludwig zwracają uwagę na brak adekwatnych mechanizmów obronnych Zachodu na działania podejmowane przez reżimy autorytarne. W tym kontekście postulują przede wszystkim demaskowanie wrogich działań informacyjnych oraz zwiększanie świadomości społecznej na ten temat¹⁵. Ważnym głosem w dyskusji o *sharp power* jest inny artykuł Nye’a, a mianowicie *How Sharp Power Threatens Soft Power. The Right and Wrong Ways to Respond to Authoritarian Influence*¹⁶. Jest on odpowiedzią na publikację Walkera i Ludwiga. W ocenie amerykańskiego uczonego *sharp power* nie jest zjawiskiem wcześniej nieznanym. Jego zdaniem jest to nowy termin mający określać walkę informacyjną. Nye zaznacza także, że *sharp power* nie jest działaniem charakterystycznym wyłącznie dla reżimów autorytarnych. Tą strategią posługują się również kraje demokratyczne, a jako przykład wskazał aktywność USA wobec ZSRR w trakcie zimnej wojny. Amerykański politolog ostrzega również Zachód przed podejmowaniem prób wykorzystania *sharp power* przeciwko reżimom autorytarnym. Naraża to bowiem demokracje zachodnie na utratę wiarygodności i obniżenie ich własnego potencjału miękkiej siły. Dlatego też – według Nye’a – w przeciwdziałaniu *sharp power* najważniejsze jest zachowanie przez demokracje liberalne względnej otwartości w kontaktach z państwami autorytarnymi. W tym kontekście ważną rolę do odegrania mają przede wszystkim instytucje społeczeństwa obywatelskiego (m.in. mass media, środowiska naukowe, organizacje pozarządowe), które powinny upowszechniać wiedzę dotyczącą technik walki informacyjnej.

W debacie poświęconej *sharp power* pojawiają się również opinie krytyczne. Autorem jednej z nich jest Xin Liu, która w artykule *What sharp power? It’s nothing but*

---

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Tamże.

¹⁶ J.S. Nye Jr., *How Sharp Power Threatens Soft Power. The Right and Wrong Ways to Respond to Authoritarian Influence*, „Foreign Affairs”, 24 I 2018 r., foreignaffairs.com/articles/china/2018-01-24/how-sharp-power-threatens-soft-power [dostęp: 14 VI 2021].

„*unsmart*” *power*¹⁷ nie zgadza się ze stanowiskiem Walkera oraz Nye’a co do tego, że jest to jakościowo zupełnie nowe zjawisko. Jej zdaniem *sharp power* jest efektem nieumiejętnie realizowanego *smart power*, czyli niewłaściwego połączenia elementów miękkiej i twardej siły.

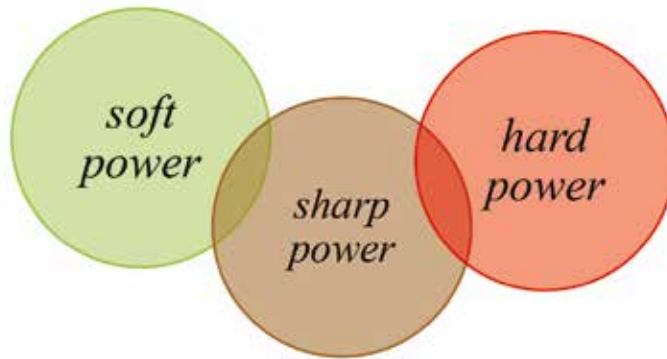
Podsumowując dotychczasowe rozważania na temat *sharp power*, należy stwierdzić, że pogląd, według którego jest to wyłącznie nowy termin określający znane już wcześniej zagrożenie, jakim jest wojna informacyjna, może budzić poważne wątpliwości. Prawdą jest, że manipulacja informacją stanowi główny komponent *sharp power*, nie jest to natomiast jedyne narzędzie wykorzystywane w ramach tej strategii. W dalszej części artykułu zostaną omówione inne metody zawierające się w tej koncepcji, które nie sprowadzają się wyłącznie do działań w przestrzeni informacyjnej.

Należy zgodzić się ze stanowiskiem Nye’a, że *sharp power* nie jest wyłączną domeną reżimów autorytarnych. Jak słusznie wskazał amerykański uczony, tę strategię stosują również władze państw demokratycznych. Warto natomiast rozważyć, dlaczego kraje o tendencjach autorytarnych zdecydowanie częściej decydują się na tego rodzaju działania. W ocenie autorów niniejszego artykułu największe znaczenie ma charakter liberalnego systemu społeczno-politycznego. Jego otwartość jest wykorzystywana przez reżimy autorytarne do prowadzenia działań o charakterze *sharp power*. Przez otwartość należy rozumieć takie cechy demokracji liberalnej, jak: wolność słowa, wolny rynek medialny, pluralizm polityczny, oznaczający możliwość zakładania partii politycznych niepodlegających wpływowi władz, istnienie niezależnego sektora organizacji pozarządowych itd. Z powodu braku tych elementów albo ich ścisłego nadzoru w reżimach autorytarnych rządy państw demokratycznych mają znacznie ograniczone możliwości podejmowania wobec nich analogicznych działań *sharp power*. Dodatkowym czynnikiem powstrzymującym demokracje liberalne przed stosowaniem tej strategii jest obawa przed wybuchem poważnego kryzysu politycznego. Ujawnienie, np. przez mass media, prowadzenia tego rodzaju działań przez rząd demokratycznego państwa mogłoby wywołać silną krytykę władz ze strony opinii publicznej, a w skrajnym przypadku spowodować nawet konieczność przeprowadzenia wcześniejszych wyborów.

Podsumowując, *sharp power* można zdefiniować jako **agresywne działania państwa prowadzone przy wykorzystaniu metod imitujących elementy *soft power* w celu manipulacji wizerunkiem danego kraju (lub innego podmiotu stosunków międzynarodowych) bądź destabilizacji jego systemu społeczno-politycznego, bądź wymuszenia określonego postępowania jego władz**¹⁸.

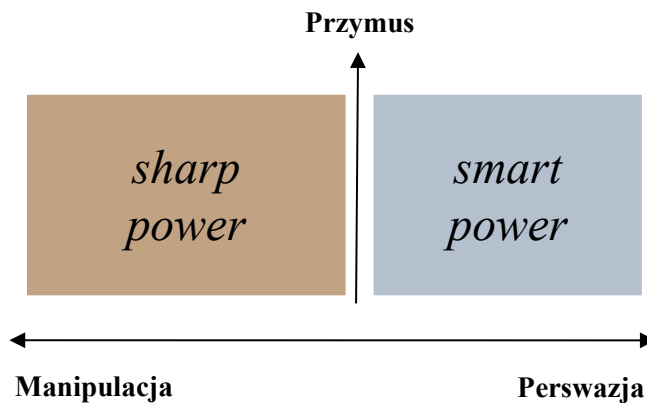
¹⁷ Xin Liu, *What Sharp power? It's nothing but „unsmart” power*, USC Center on Public Diplomacy, 15 XI 2018 r., uscpublicdiplomacy.org/blog/what-sharp-power-it's-nothing-“unsmart”-power [dostęp: 10 V 2021].

¹⁸ Wyróżnienia w tekście pochodzą od autorów (przyp. red.).

Rys. 1. Usytuowanie *sharp power* względem *soft power* i *hard power*.

Źródło: Opracowanie własne.

Rys. 2. Usytuowanie *sharp power* względem *smart power*.

Źródło: Opracowanie własne.

Metody realizacji *sharp power*

W ramach realizacji strategii *sharp power* państwa wykorzystują różne instrumenty ekonomiczne, polityczne, militarne i dyplomatyczne charakterystyczne dla *soft power* i *hard power*. Zaprezentowane poniżej zestawienie nie stanowi ich zamkniętego katalogu. Są to natomiast metody aktualnie najczęściej wybierane przez kraje decydujące się na podjęcie tego typu działań.

Wojna informacyjna

Podstawowym narzędziem wykorzystywanym w ramach *sharp power* jest wojna informacyjna. Jej szczególne znaczenie jest związane z globalną rewolucją teleinformatyczną oraz rozwojem społeczeństw sieciowych. Efektem tych procesów jest gwałtowny wzrost roli Internetu w zdobywaniu informacji i w komunikacji międzyludzkiej. Wojna informacyjna umożliwia dotarcie z określonym przekazem do dużej liczby odbiorców (np. za pomocą mediów społecznościowych, internetowych telewizji i forów dyskusyjnych). Zapewnia przy tym agresorowi anonimowość (ze względu na wielość podmiotów działających w przestrzeni informacyjnej trudno jest wskazać prawdziwego autora danej narracji), a także pozwala na ukrycie, pod pozorem dostarczenia wiarygodnych danych lub innego punktu widzenia na określony temat, rzeczywistych intencji nadawcy. Ważną cechą wojny informacyjnej jest również relatywnie niski koszt jej prowadzenia (związane jest to m.in. z tym, że obecnie głównym obszarem walki informacyjnej jest sieć internetowa). Stanowi ona ponadto główny element wsparcia dla pozostałych działań stosowanych w ramach *sharp power*, znacznie zwiększając ich efektywność.

Na potrzeby niniejszego artykułu wojna informacyjna jest definiowana, za Robertem Rajczykiem¹⁹, jako długotrwały, wieloaspektowy proces komunikowania, którego celem jest uzyskanie przewagi informacyjnej nad przeciwnikiem, m.in. przez oddziaływanie na krajową i zagraniczną opinię społeczną, obniżanie morale oraz kreowanie postaw konformistycznych wśród wrogiego społeczeństwa, a także wykorzystanie dyplomacji publicznej.

Pojęcie „wojna informacyjna” należy rozumieć szeroko. Nie oznacza ono prowadzenia propagandy i dezinformacji wyłącznie w trakcie trwania konfliktu zbrojnego²⁰, lecz może obejmować również agresywne przedsięwzięcia informacyjne realizowane w czasie pokoju. Działania podejmowane w ramach wojny informacyjnej mogą polegać na:

- upublicznianiu (np. przez portale internetowe typu WikiLeaks) informacji wrażliwych, przechwyconych z prywatnego sprzętu komputerowego oraz telefonów komórkowych należących do polityków, urzędników państwowych, wojskowych lub funkcjonariuszy służb mundurowych;
- aktywności fikcyjnych grup użytkowników (tzw. trolli) prowadzących działalność dezinformacyjną w Internecie, np. na portalach społecznościowych;
- wykorzystaniu agentury wpływu do manipulowania poglądami decydentów politycznych, grup nacisku i środowisk opiniotwórczych;
- tworzeniu przychylnych państwu-manipulatorowi mediów w danym kraju (radio, telewizja, gazety, portale internetowe);

¹⁹ Zob. R. Rajczyk, *Nowoczesne wojny informacyjne*, Warszawa 2016, s. 29.

²⁰ Szerzej na temat różnic w definiowaniu wojny informacyjnej przez NATO i przez stronę rosyjską zob. K. Giles, *Handbook of Russia information warfare*, Rome 2016, s. 3–13.

- kształtowaniu negatywnego wizerunku danego kraju przez mass media państwa-manipulatora (w tym także w środkach masowego przekazu państw sąsiadujących z celem wrogich działań informacyjnych);
- blokadzie państwowych witryn internetowych lub podmianie publikowanych na nich treści;
- dezawuowaniu ideologii, wartości społecznych czy rozwiązań ustrojowych funkcjonujących w danym państwie;
- niszczeniu sieci światłowodowych lub telekomunikacyjnych w celu uniemożliwienia przekazywania informacji.

Od czasu kryzysu ukraińskiego, który rozpoczął się w 2014 r., systematycznie nasila się wojna informacyjna prowadzona przez Federację Rosyjską (FR) w stosunku do państw Europy Środkowo-Wschodniej, w tym Polski. Głównymi celami Rosji jest m.in. kreowanie negatywnego obrazu regionu oraz podsycanie napięć w jego relacjach z partnerami z Unii Europejskiej i Sojuszu Północnoatlantyckiego. Polska, jako bliski sojusznik USA oraz istotny członek UE i NATO, jest postrzegana przez Kreml jako jeden z głównych organizatorów inicjatyw międzynarodowych wymierzonych w interesy FR. Moskwa może angażować przychylnych sobie polskich dziennikarzy, naukowców, polityków oraz działaczy społecznych w działania informacyjne skierowane przeciw RP. Ponadto korzysta ze wsparcia podmiotów odpowiedzialnych za promowanie interesów Rosji poza granicami kraju, a także skupiających mniejszość rosyjską.

Udzielanie wsparcia podmiotom politycznym i organizacjom społecznym wpisującym się w strategię *sharp power* państwa-manipulatora

Kolejnym ważnym narzędziem *sharp power* jest wspieranie aktywności organizacji politycznych oraz środowisk społecznych prowadzących działalność lobbingową na rzecz państwa-manipulatora lub mogących destabilizować sytuację w danym kraju. Wśród najczęściej wykorzystywanych metod należy wskazać:

- **wielokierunkową presję** – polegającą na wywieraniu nacisków politycznych, ekonomicznych, militarnych czy dyplomatycznych na władze danego kraju w celu wymuszenia na nich ustępstw wobec podmiotów działających w interesie państwa-manipulatora (może tu chodzić m.in. o wprowadzanie rozwiązań prawnych korzystnych dla aktywności takich organizacji, np. wpis do rejestru partii politycznych);
- **pomoc ekonomiczną** – obejmującą zarówno legalne, prawnie przewidziane możliwości wspierania tego typu podmiotów (np. darowizny, granty badawcze, wynajem nieruchomości), jak i nielegalne sposoby stosowane przez państwo-manipulatora. Najczęściej – tak jak w przypadku przestępstwa prania pieniędzy – polegają one na wykorzystaniu tzw. słupów, czyli osób fizycznych bądź prawnych, które mają ukryć rzeczywiste pochodzenie środków finansowych. W celu uniemożliwienia wytropienia źródeł finansowania niejednokrotnie są tworzone również konta w bankach działających na terytorium państwa-

- manipulatora, na które są przelewane pieniądze dla danego podmiotu, wypłacane następnie przez jego przedstawicieli;
- **aktywność propagandową i dezinformacyjną** – czyli wszelkie działania informacyjne prowadzone przez państwo-manipulatora w celu kreowania pozytywnych opinii na temat wspieranego podmiotu lub dyskredytowania wizerunku władz kraju, w którym on funkcjonuje (np. kampanie informacyjne w Internecie, czarny PR, utrzymywanie oficjalnych kontaktów przez przedstawicieli dyplomatycznych państwa-manipulatora z danym podmiotem).

Jako przykład omawianego przejawu *sharp power* mogą posłużyć informacje wskazujące na możliwość wspierania katalońskich separatystów przez Rosję i Chiny. Zgodnie z medialnymi doniesieniami hiszpańska policja miała prowadzić śledztwo dotyczące udziału rosyjskiego wywiadu w inspirowaniu katalońskich nacjonalistów do protestów i oporu przeciwko rządowi centralnemu w Madrycie. Oficer rosyjskiego GRU miał kontaktować się w 2017 r. z Victorem Terradellasem, który jako doradca ówczesnego premiera Katalonii Carlesa Puigdemonta wywierał na niego presję w sprawie ogłoszenia niepodległości przez ten region. Na podstawie cyfrowej korespondencji hiszpańskie organy ścigania miały ustalić, że Terradellas zapewniał katalońskiego polityka o poparciu Władimira Putina i możliwości udzielania pomocy finansowej obiecywanej rzekomo przez Chiny²¹. Celem rosyjskich działań mogła być próba destabilizacji sytuacji wewnątrz UE, co pośrednio przełożyłoby się na osłabienie jej pozycji w relacjach z FR.

Polityka historyczna

Narzędziem coraz częściej wykorzystywanym w ramach *sharp power* jest polityka historyczna. Przy czym nie chodzi tu o samo promowanie pewnej wizji historii przez władze danego kraju, gdyż kwestie historyczne od zawsze były wykorzystywane do rozgrywek politycznych na arenie międzynarodowej. W przypadku *sharp power* polityka historyczna polega nie na popularyzowaniu określonej interpretacji historii, ale na jej celowym zakłamywaniu i negowaniu faktów powszechnie przyjętych w historiografii.

Przykładem tego typu działań jest obecna polityka historyczna FR dotycząca wybuchu oraz przebiegu II wojny światowej. Jednym z jej elementów jest tzw. wojna pomnikowa prowadzona przeciwko Polsce. Pretekstem do jej rozpoczęcia przez Moskwę było uchwalenie przez polski parlament 1 kwietnia 2016 r. tzw. ustawy dekomunizacyjnej, a zwłaszcza jej nowelizacji z czerwca 2017 r. W następstwie tych działań Rosja oskarża Polskę o niszczenie cmentarzy żołnierzy radzieckich, którzy walczyli z hitlerowskimi Niemcami w trakcie II wojny światowej. Celem Kremla jest szkalowanie wizerunku RP w oczach opinii międzynarodowej, skutkujące utratą wiarygodności władz w Warszawie oraz osłabieniem jedności NATO i UE. Chodzi także o zwiększenie wrogości do Polski w społeczeństwie rosyjskim. Przyczyną niechęci ma być rzekomy brak wdzięczności

²¹ M. Kucharczyk, *Czy Rosja wspierała katalońskich niepodległościowców?*, Euractiv, 28 XI 2019 r., euractiv.pl/section/demokracja/news/czy-rosja-wspierała-katalońskich-niepodleglosciowcow [dostęp: 15 V 2021].

narodu polskiego za ofiary poniesione przez Rosjan podczas wyzwania naszego kraju spod okupacji niemieckiej.

Kolejnym priorytetem rosyjskiej polityki historycznej jest próba przerwania na Polskę odpowiedzialności za wybuch II wojny światowej. W tym kontekście strona rosyjska wskazuje na rzekomo awanturniczą politykę II RP i brak jej zgody na współpracę z ZSRR, a jednocześnie umniejsza rolę paktu Ribbentrop-Mołotow w podziale strefy wpływów w Europie Środkowo-Wschodniej między III Rzeszę a Związek Sowiecki. Ponadto Kreml obarcza stronę polską odpowiedzialnością za Holocaust. Argumentem, którym posługuje się strona rosyjska, jest m.in. wybudowanie przez III Rzeszę niemieckich obozów zagłady na okupowanym terytorium II RP. Wszystkie te działania służą wybielaniu historii ZSRR i jednocześnie kreowaniu negatywnego wizerunku Polski jako państwa nazistowskiego i antysemickiego²².

Manipulowanie przebiegiem i wynikami procesów wyborczych w danym kraju

Ważnym narzędziem strategii *sharp power* jest przekonanie obywateli danego kraju, że reżim polityczny sprawujący władzę jest pozbawiony odpowiedniej legitymizacji społecznej. Najskuteczniejszą metodą realizacji tego celu jest podważenie wiarygodności samego procesu wyborczego i wywołanie przeświadczenia, że jego wynik został sfabrykowany. Takie działania mogą polegać m.in. na masowym rozpowszechnianiu fake newsów dotyczących ingerencji obcego kraju w proces wyborczy czy nieprawidłowości przy przeliczaniu głosów. Państwo-manipulator może także np. inspirować protesty społeczne negujące rezultat wyborów prezydenckich czy parlamentarnych.

Możliwe jest również bezpośrednie wpływanie na wynik wyborów np. za pomocą działań wymierzonych w określonych kandydatów bądź partie polityczne. Mogą one polegać m.in. na:

- cyberatakach ukierunkowanych na infrastrukturę wyborczą w celu fałszowania liczby oddanych głosów;
- korzystaniu z tzw. *proxies* (np. organizacji pozarządowych) rozpowszechniających krytyczną narrację na temat określonych kandydatów bądź partii politycznych;
- dystrybuowaniu fake newsów w sieci internetowej (media społecznościowe, fora dyskusyjne, portale informacyjne);
- atakach medialnych prowadzonych przez środki masowego przekazu państwa-manipulatora.

Przykładem ingerencji w proces wyborczy, stanowiącej element strategii *sharp power*, może być kampania prezydencka w USA w 2016 r. Istnieją przesłanki wskazujące na to, że Rosja dążyła wtedy do wykreowania negatywnego przekazu medialnego na temat amerykańskiego systemu politycznego, podważenia wiarygodności Hillary

²² Szerzej na temat rosyjskiej polityki historycznej zob. J. Darczewska, „Wojny pamięci”: historia, polityka i służby specjalne Federacji Rosyjskiej, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2019, nr 11, s. 13–41.

Clinton – kandydatki Partii Demokratycznej na urząd prezydenta, a także do wsparcia Donalda Trumpa w osiągnięciu zwycięstwa²³.

Współpraca naukowa

Jednym z narzędzi stosowanych przez państwa w ramach realizowanej strategii *sharp power* jest również kooperacja naukowa. Najczęściej będzie ona wykorzystywana do prowadzenia operacji wpływu w środowisku akademickim danego kraju. Celem strategicznym jest stworzenie eksperckiego lobby promującego interesy państwa-manipulatora, np. wśród przedstawicieli elit politycznych, bądź krytykującego publicznie działania podejmowane przez władze państwowe. Realizacja tego planu może polegać na organizacji wyjazdów studyjnych do państwa-manipulatora czy przyznawaniu stypendiów dla młodzieży i pracowników uczelni wyższych. W ten sposób mogą być typowane osoby, które w przyszłości staną się agentami wpływu. Ze względu na osiągniętą pozycję społeczną lub zajmowane stanowisko mogą one być wykorzystywane m.in. do manipulowania poglądami środowisk opiniotwórczych.

Kolejnym elementem omawianych działań może być propozycja udziału przedstawicieli środowisk akademickich w imprezach kulturalno-naukowych o wydźwięku propagandowym. Są one organizowane – w tym przez państwo-manipulatora – zarówno na terytorium kraju będącego celem obcego *sharp power*, jak i za granicą. Wśród zapraszanych gości mogą znajdować się m.in. politycy, uczeni oraz działacze społeczni wygłaszający prowokacyjne wystąpienia. Tego typu imprezy są następnie wykorzystywane jako element walki informacyjnej. Należy zaznaczyć, że niejednokrotnie reprezentanci społeczności naukowej zapraszani na takie wydarzenia nie mają świadomości, jaki jest ich rzeczywisty cel.

Państwo-manipulator może również zaproponować uczonym z danego kraju uczestnictwo w realizacji kontrowersyjnych projektów naukowych, dotyczących np. historii, sytuacji politycznej na świecie, członkostwa w organizacjach międzynarodowych. Za udział w tych przedsięwzięciach może być oferowane m.in. atrakcyjne wynagrodzenie lub pomoc w prowadzeniu badań (w tym dostęp do archiwów dokumentów znajdujących się na terytorium państwa-manipulatora). Celem tego typu inicjatyw jest m.in. kwestionowanie polityki zagranicznej oraz wewnętrznej wybranego kraju albo doprowadzenie do wzrostu napięcia w jego relacjach z państwami ościennymi.

Jednym z narzędzi strategii *sharp power* może być także system grantów naukowych. Podmioty (np. państwowe fundacje i przedsiębiorstwa, prywatni darczyńcy) powiązane z państwem-manipulatorem mogą uzyskać, w zamian za finansowe wsparcie, możliwość lokowania swoich przedstawicieli m.in. w radach nadzorczych oraz zarządach uczelni wyższych czy instytutów badawczych w danym kraju. Zyskują dzięki temu sposobność decydowania np. o realizowanych przez nie projektach badawczych.

²³ Zob. szerzej: R.S. Mueller, III, *Report On The Investigation Into Russian Interference In The 2016 Presidential Election*, t. 1–2, Washington 2019.

Dotowane w ten sposób placówki naukowe w obawie przed utratą finansowania same mogą unikać podejmowania inicjatyw niezgodnych z interesami państwa-manipulatora bądź angażowania się w niekorzystne dla niego przedsięwzięcia²⁴.

Przedsięwzięcia ekonomiczno-gospodarcze o charakterze międzynarodowym

Do elementów *sharp power* można ponadto zaliczyć międzynarodowe inicjatywy, które – pod pozorem zapewnienia korzyści gospodarczych uczestniczącym w nich krajom – służą destabilizacji sytuacji politycznej w danym regionie i jego ekonomicznemu uzależnieniu od państwa-manipulatora. Jako przykład tego rodzaju działań należy wskazać rosyjski Nord Stream 2 oraz chiński Nowy Jedwabny Szlak.

Inwestycja gazowa realizowana przez Kreml ma na celu, poza ominięciem terytorium państw tranzytowych (m.in. Polski, Ukrainy, państw bałtyckich), doprowadzenie do podważenia polityki energetycznej UE w zakresie solidarności i współpracy pomiędzy państwami unijnymi, a także spowodowanie wzrostu napięcia w relacjach pomiędzy Republiką Federalną Niemiec a krajami Europy Środkowo-Wschodniej. Należy przy tym zaznaczyć, że w ocenie wielu ekonomistów budowa kolejnego połączenia gazowego do Niemiec jest nieopłacalna dla Gazpromu i jego akcjonariuszy²⁵.

Podobny charakter ma promowany przez Pekin projekt Nowego Jedwabnego Szlaku, czyli sieci infrastruktury transportowej umożliwiającej relatywnie szybką wymianę handlową między Chinami a Europą. Celem tej inicjatywy jest doprowadzenie do wzmocnienia pozycji geopolitycznej Chin na świecie, a także stworzenie prochińskiego lobby wśród członków UE, które będzie miało za zadanie wpływać na politykę Brukseli zgodnie z oczekiwaniami Pekinu w zamian za ewentualne benefity płynące z tego przedsięwzięcia. Chiny już w 2012 r. podjęły pierwszą próbę utworzenia w regionie Europy Środkowej kręgu sprzyjających im państw pod postacią „Inicjatywy 16+1” (obecnie „17+1”, gdyż w 2019 r. dołączyła Grecja). Próba okazała się jednak nieskuteczna ze względu m.in. na brak poważnych propozycji gospodarczych ze strony Pekinu dla jej uczestników²⁶.

²⁴ Szerzej o przykładach wykorzystania kooperacji naukowej jako narzędzia *sharp power* zob. A. Foxall, *Russian Sharp Power In European Academia*, w: *The Art Of Deceit: How China And Russia Use Sharp Power To Subvert The West*, A. Foxall, J. Hemmings (red.), London 2019, s. 31–35.

²⁵ Zob. A. Becker, *Nord Stream 2 w oczach niemieckich ekspertów: „Zbędny, szkodliwy, nierentowny”*, Deutsche Welle, 10 IX 2020 r., [dw.com/pl/nord-stream-2-w-oczach-niemieckich-ekspertow-zbedny-szkodliwy-nierentowny/a-54870406](https://www.dw.com/pl/nord-stream-2-w-oczach-niemieckich-ekspertow-zbedny-szkodliwy-nierentowny/a-54870406) [dostęp: 23 VI 2021]; J. Rutkowski, *Nord Stream 2 – wszystko przemawia przeciw temu projektowi*, Forsal, 27 II 2021 r., forsal.pl/gospodarka/artykuly/8106480,-nord-stream-2-wszystko-przemawia-przeciw-temu-projektowi.html [dostęp: 23 VI 2021].

²⁶ Zob. M. Przychodniak, *Chiny wobec kryzysu inicjatywy 17+1*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, pism.pl/publikacje/Chiny_wobec_kryzysu_inicjatywy_171_ [dostęp: 8 VI 2021].

Konflikt hybrydowy

Ostatnią, i zarazem najbardziej agresywną, metodą, na której użycie może zdecydować się państwo w ramach działań *sharp power*, jest konflikt hybrydowy. Pojęcie to oznacza sytuację kryzysową, w której jedna ze stron (państwo lub podmioty niepaństwowe) powstrzymuje się od bezpośredniego użycia sił zbrojnych na rzecz innych sposobów oddziaływania na przeciwnika, tj. o charakterze ekonomicznym, politycznym, dyplomatycznym i militarnym. Ponadto cechą charakterystyczną konfliktu hybrydowego jest brak możliwości precyzyjnego wskazania agresora, a tym samym stwierdzenia formalnego stanu wojny (tzw. agresja poniżej progu wojny)²⁷.

Możliwość efektywnego prowadzenia konfliktu hybrydowego jest najwyższą formą emanacji *sharp power*, oznaczającą osiągnięcie przez dany kraj maksymalnego potencjału w tym obszarze. Konflikt hybrydowy jest bowiem wynikiem efektu synergii, uzyskanym przez umiejętne zastosowanie poszczególnych metod realizacji *sharp power*, odpowiedniej koordynacji działań instytucji państwowych, a także zdolności adaptacji do dynamicznie zmieniającego się otoczenia międzynarodowego. Przykładem tego typu zagrożenia jest polityka Rosji wobec Ukrainy prowadzona od 2014 r. Ma ona na celu – m.in. przez destabilizację i dezintegrację terytorialną – utrzymanie tego kraju w strefie rosyjskich wpływów oraz uniemożliwienie jego integracji z NATO i UE.

Jak przeciwdziałać *sharp power*?

Ważną kwestią związaną z problematyką *sharp power* jest wypracowanie przez władze państwowe odpowiedniej strategii, która skutecznie zapobiegałaby negatywnym efektom takich działań. Jest to istotne zwłaszcza w przypadku demokracji liberalnych, w tym Polski, które – jak wcześniej wspomniano – są szczególnie podatne na ten rodzaj aktywności ze strony państw autorytarnych.

Priorytetowym celem przyjętej strategii ochronnej powinno być zwiększanie świadomości społecznej na temat zagrożeń związanych z manipulacją informacjami w sieci internetowej. Pozytywnie należy ocenić wysiłki osób prywatnych bądź organizacji pożytku publicznego podejmowane w celu upowszechniania wiedzy na temat dezinformacji oraz demaskowania nieprawdziwych informacji (w kontekście Polski warto wspomnieć o inicjatywie „Rosyjska V kolumna w Polsce”²⁸ czy aktywności Centrum Analiz Propagandy i Dezinformacji). Są to jednak działania niewystarczające, a skala problemu wymaga zaangażowania ze strony państwa. Na gruncie polskim oznacza to potrzebę powołania podmiotu odpowiedzialnego za programowanie, nadzorowanie, analizowanie, a także koordynowanie aktywności instytucji państwowych w zakresie przeciwdziałania

²⁷ Zob. Ł. Skoneczny, *Wojna hybrydowa – wyzwanie przyszłości? Wybrane zagadnienia*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2015, wydanie specjalne, s. 39–50.

²⁸ „Rosyjska V kolumna w Polsce” to facebookowy profil administrowany przez blogera Marcina Reya, na którym jest przedstawiana działalność środowisk prorosyjskich w Polsce (przyj. red.).

wrogim działaniom informacyjnym wymierzonym w wizerunek i pozycję międzynarodową RP. Obecnie te zadania są rozproszone między różnymi organami państwowymi, co negatywnie przekłada się na efektywność ich realizacji. Stwarza to również możliwość powstawania sporów kompetencyjnych, a także dublowania podejmowanych działań.

Należałoby także rozważyć możliwość wprowadzenia rozwiązań legislacyjnych wzorowanych na amerykańskiej ustawie z 1938 r. o rejestrze zagranicznych agentów (Foreign Agents Registration Act, dalej: FARA). Reguluje ona aktywność podmiotów działających na rzecz zagranicznego mocodawcy, która może polegać m.in. na:

- uczestnictwie w różnorodnych inicjatywach o charakterze politycznym;
- pełnieniu funkcji doradcy politycznego, konsultanta PR, pracownika służb informacyjnych;
- udzielaniu pożyczek finansowych lub udostępnianiu innego rodzaju środków materialnych;
- reprezentowaniu zagranicznego mocodawcy przed instytucjami rządowymi USA.

Podstawowym celem FARA jest identyfikacja obcych wpływów w Stanach Zjednoczonych i wynikających z tego zagrożeń bezpieczeństwa narodowego tego kraju. Ustawa ma również zapewnić amerykańskim władzom możliwość ustalenia, czy dana informacja nie stanowi próby oddziaływania na amerykańską opinię publiczną przez inne państwa. Warto wspomnieć, że na podstawie zapisów tego aktu prawnego w listopadzie 2017 r. do rejestru agentów zagranicznych zostały wpisane rosyjska telewizja RT oraz agencja informacyjna Sputnik. Podmioty te zostały zobowiązane m.in. do informowania odbiorców o tym, że funkcjonują jako agenci zagraniczni oraz do przekazywania do Departamentu Sprawiedliwości USA danych dotyczących źródeł ich finansowania.

Ważną kwestią pozostaje także podjęcie przez państwa demokratyczne aktywnych działań wobec reżimów autorytarnych stosujących *sharp power*. Z jednej strony demokracje liberalne muszą zintensyfikować swoje oddziaływanie na społeczeństwa tych krajów za pomocą miękkiej siły (np. przez organizowanie masowych programów wymiany naukowej i kulturowej, ułatwienia w podróżowaniu bądź promowanie wartości demokratycznych). Z drugiej strony powinny one ograniczyć możliwości szerzenia fake newsów i podkopywania zaufania do demokratycznego państwa prawa. W tym kontekście być może warto rozważyć rozwiązanie zastosowane przez władze Łotwy, które w lutym 2021 r. podjęły decyzję o rocznym zakazie transmitowania telewizji Rosja RTR ze względu na podżeganie do nienawiści. Uczestnicy programu publicystycznego wyświetlanego na antenie tej stacji określali Ukrainę jako państwo terrorystyczne i nawoływali do wprowadzenia wojsk rosyjskich na jej terytorium²⁹.

Reasumując, problem skutecznego przeciwdziałania *sharp power* będzie nabierał coraz większego znaczenia, zwłaszcza w dobie globalizującego się świata. Oznacza to, jak wskazano powyżej, konieczność podjęcia przez władze państwowe przede wszystkim

²⁹ Zob. *Łotwa zakazała na rok emisji rosyjskiej telewizji państwowej „Rosja RTR”*, Studium Europy Wschodniej UW, 9 II 2021 r., studium.uw.edu.pl/lotwa-zakazala-na-rok-emisji-rosyjskiej-telewizji-panstwowej-rosja-rtr/ [dostęp: 11 VI 2021].

odpowiednich działań edukacyjnych oraz legislacyjnych. Jednocześnie rządy krajów demokratycznych nie mogą biernie przyglądać się próbom destabilizacji ich systemów społeczno-politycznych, lecz muszą podejmować inicjatywy, których celem będzie przeciwdziałanie tego typu agresji.

Bibliografia

- Brzeziński Z., *The Grand Chessboard: American Primacy And Its Geostrategic Imperatives*, New York 1997, Basic Books.
- CSIS Commission on Smart Power: *A Smarter, More Secure America*, R.L. Armitage, J.S. Nye Jr. (red.), Washington 2007, Center for Strategic & International Studies.
- Darczewska J., *Anatomia rosyjskiej wojny informacyjnej. Operacja krymska – studium przypadku*, Warszawa 2014, Ośrodek Studiów Wschodnich.
- Darczewska J., *Diabeł tkwi w szczegółach. Wojna informacyjna w świetle doktryny wojennej Rosji*, Warszawa 2015, Ośrodek Studiów Wschodnich.
- Darczewska J., „Wojny pamięci”: *historia, polityka i służby specjalne Federacji Rosyjskiej*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2019, nr 20, s. 13–41.
- Gallarotti G., *Soft Power: What it is, Why it's Important, and the Conditions Under Which it Can Be Effectively Used*, „Journal of Political Power” 2011, nr 1, s. 25–47.
- Giles K., *Handbook of Russia information warfare*, Rome 2016, NATO Defense College.
- Krzak A., *Wojny przyszłości po rosyjsku – wojna hybrydowa, informacyjna i psychologiczna na tle konfliktu ukraińskiego*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2018, nr 18, s. 11–39.
- Kuźniar R., *Polityka i siła. Studia strategiczne – zarys problematyki*, Warszawa 2005, Scholar.
- Materski W., *Polityka historyczna Federacji Rosyjskiej po 2000 r.*, „Dzieje Najnowsze” 2014, nr 4, s. 93–115.
- Mueller R.S., III, *Report On The Investigation Into Russian Interference In The 2016 Presidential Election*, t. 1–2, Washington 2019, U.S. Department of Justice.
- Nye J.S. Jr., *Bound to Lead. The Changing Nature of American Power*, New York 1991, Basic Books.
- Nye J.S. Jr., *Przyszłość siły*, Warszawa 2012, Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Nye J.S. Jr., *Soft Power. Jak osiągnąć sukces w polityce światowej*, Warszawa 2007, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.
- Rajczyk R., *Nowoczesne wojny informacyjne*, Warszawa 2016, Difin.

- Sadłocha J., *Pomiędzy miękką a twardą siłą: smart power*, „Wrocławskie Studia Politologiczne” 2012, t. 13, s. 37–46.
- Skoneczny Ł., *Wojna hybrydowa – wyzwanie przyszłości? Wybrane zagadnienia*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2015, wydanie specjalne, s. 39–50.
- Stoessinger J.G., *The Might of Nation. World Politics in Our Times*, New York 1969, Random House.
- The Art Of Deceit: How China And Russia Use Sharp Power To Subvert The West*, A. Foxall, J. Hemmings (red.), London 2019, The Henry Jackson Society.
- Tomaszewska P., Pohl A., *Dylematy związane z uczestnictwem Polski w chińskiej inicjatywie Belt and Road*, „Przegląd Strategiczny” 2019, nr 12.
- Tromblay D.E., *Political Influence Operations: How Foreign Actors Seek to Shape US Policy Making*, Lanham–Boulder–London–New York 2018, Rowman and Littlefield.
- Walker Ch., *What Is “Sharp Power”?*, „Journal of Democracy” 2018, nr 3, s. 9–23.

Źródła internetowe

- Becker A., *Nord Stream 2 w oczach niemieckich ekspertów: „Zbędny, szkodliwy, nierentowny”*, Deutsche Welle, 10 IX 2020 r., [dw.com/pl/nord-stream-2-w-oczach-niemieckich-ekspertow-zbedny-szkodliwy-nierentowny/a-54870406](https://www.dw.com/pl/nord-stream-2-w-oczach-niemieckich-ekspertow-zbedny-szkodliwy-nierentowny/a-54870406) [dostęp: 23 VI 2021].
- Kucharczyk M., *Czy Rosja wspierała katalońskich niepodległościowców?*, Euractiv, 28 XI 2011 r., euractiv.pl/section/demokracja/news/czy-rosja-wspierała-katalońskich-niepodległościowców [dostęp: 15 V 2021].
- Liu Xin, *What Sharp power? It's nothing but „unsmart” power*, USC Center on Public Diplomacy, 15 XI 2018 r., uscpublicdiplomacy.org/blog/what-sharp-power-it-s-nothing-unsmart-power [dostęp: 10 V 2021].
- Łotwa zakazała na rok emisji rosyjskiej telewizji państwowej „Rosja RTR”*, Studium Europy Wschodniej UW, 9 II 2021 r., studium.uw.edu.pl/lotwa-zakazala-na-rok-emisji-rosyjskiej-telewizji-panstwowej-rosja-rtr/ [dostęp: 11 VI 2021].
- Nye J.S. Jr., *How Sharp Power Threatens Soft Power. The Right and Wrong Ways to Respond to Authoritarian Influence*, „Foreign Affairs”, 24 I 2018 r., foreignaffairs.com/articles/china/2018-01-24/how-sharp-power-threatens-soft-power [dostęp: 14 VI 2021].
- Przychodniak M., *Chiny wobec kryzysu inicjatywy 17+1*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, pism.pl/publikacje/Chiny_wobec_kryzysu_inicjatywy_171_ [dostęp: 8 VI 2021].

Rutkowski J., *Nord Stream 2 – wszystko przemawia przeciw temu projektowi*, Forsal, 27 II 2021 r., forsal.pl/gospodarka/artykuly/8106480,nord-stream-2-wszystko-przemawia-przeciw-temu-projektowi.html [dostęp: 23 VI 2021].

Sharp power. Rising Authoritarian Influence: New Forum Report, National Endowment for Democracy, 5 XII 2017 r., <https://www.ned.org/sharp-power-rising-authoritarian-influence-forum-report/>.

Walker Ch., *The Point of Sharp Power*, Project Syndicate, 1 II 2018 r., <https://www.project-syndicate.org/commentary/soft-power-shortcomings-by-christopher-walker-2018-02> [dostęp: 14 VI 2021]

Walker Ch., Ludwig J., *The Meaning of Sharp Power. How Authoritarian States Project Influence*, „Foreign Affairs”, 16 XI 2017 r., [foreignaffairs.com/articles/china/2017-11-16/meaning-sharp-power](https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2017-11-16/meaning-sharp-power) [dostęp: 14 VI 2021].

Abstrakt

Celem artykułu jest próba zdefiniowania strategii *sharp power*, przedstawienie charakterystycznych sposobów jej zastosowania oraz zaproponowanie metod minimalizowania jej negatywnych skutków dla bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej. Po przeanalizowaniu problematyki związanej z rodzajami potęgi państwa (*soft power*, *hard power*, *smart power*) autorzy publikacji sformułowali koherentną definicję *sharp power*. W dalszej części artykułu opisano przykładowe metody realizacji wspomnianej strategii oddziaływania na uczestników stosunków międzynarodowych. Na koniec autorzy przedstawili propozycje rozwiązań instytucjonalno-prawnych, których zadaniem jest przeciwdziałanie potencjalnym posunięciom z zakresu *sharp power* ukierunkowanym na zachwianie bezpieczeństwem i pozycją międzynarodową RP.

Słowa kluczowe: potęga państwa, *sharp power*, *soft power*, *hard power*, *smart power*, wojna informacyjna, konflikt hybrydowy.

Sharp power – introduction to the issue

Abstract

The aim of the article is an attempt to define the sharp power strategy, present characteristic ways of its employment and propose methods of minimizing its negative

consequences for the security of the Republic of Poland. The analysis of the issues related to the types of state power (soft power, hard power, smart power) is followed by a coherent definition of sharp power formulated by the authors of the publication. The consecutive section of the article describes examples of methods of implementing the aforementioned strategy of influencing participants of international relations. Finally, the authors presented proposals for institutional and legal solutions, which are to counteract potential sharp power moves aimed at undermining the security and international position of the Republic of Poland.

Keywords: state power, sharp power, soft power, hard power, smart power, information warfare, hybrid conflict.